

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

Puhemiesneuvosto

Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnalle

EHDOTUS

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunnan työjärjestykseen otetaan eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi tarpeelliset, väliaikaisesti voimassa olevat säännökset, joiden perusteella eduskunta voisi erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta päättää mahdollisuudesta toimittaa äänestykset täysistunnossa etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoontua päätösvaltaisiin etäkokouksiin.

Ehdotetut muutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan eduskunnan kevätistuntokauden alussa 2022 ja olemaan voimassa vuoden 2022 loppuun.

PERUSTELUT

1 Yleistä

Eduskunnan työjärjestystä (40/2000) täydennettiin covid-19-viruksen aiheuttaman pandemian takia väliaikaisesti voimassa olleilla säännöksillä eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa (708/2020). Sääntelyn tarkoitus oli turvata eduskunnan toimintakyky erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin oloissa. Työjärjestyksen täydennys sisälsi säännöksiä menettelystä poikkeussäännösten ottamisesta sovellettaviksi, säännökset valiokunnan etäkokouksesta ja säännökset etä-äänestyksestä täysistunnossa. Täydennys tuli voimaan 1.11.2020 ja se oli voimassa 30.9.2021 saakka.

Eduskunta päätti 9.4.2021, että valiokuntatyöhön sovelletaan mainittuja eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesti voimassa olleita säännöksiä valiokunnan etäkokouksesta 14.4.2021 ja 31.5.2021 välisenä aikana (PNE 1/2021 vp, PeVM 7/2021 vp). Asiaa koskevassa ehdotuksessaan puhemiesneuvosto suositteli, että valiokuntien virallisissa etäkokouksissa otettaisiin ratkaisevaan käsittelyyn kiireellisten ja muiden välttämättömien asioiden lisäksi vain riidattomia asioita. Valiokunnat pitivät tuona aikana 129 virallista etäkokousta.

Eduskunnan työjärjestykseen lisättiin uusi 37 a § (864/2021) valiokuntien etätyöstä. Säännöksen mukaan valiokunta voi kokoontua kuulemaan asiantuntijoita ja 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

henkilöitä puhemiesneuvoston hyväksymiä tietoteknisiä välineitä ja yhteyksiä käyttämällä (*etäkuuleminen*). Etäkuulemiseen tarkoitettu valiokunnan kokous voidaan pitää vain asiantuntijoiden kuulemiseksi, ei asioiden muuta käsittelyä tai päätösten tekemistä varten. Päätökset tulee siten tehdä ja viralliset keskustelut käydä tavanomaiseen tapaan valiokunnan lähikokouksessa. Säännös tuli voimaan 11.10.2021. Puhemiesneuvosto hyväksyi 19.10.2021 puhemiesneuvoston ohjeen asiantuntijoiden etäkuulemisesta valiokunnissa ja puhemiesneuvoston päätöksen tietoteknistä valiokuntien asiantuntijoiden etäkuulemisesta (PmNP 101/2021 vp).

Pandemiasta johtuva tautitilanne on työjärjestyksen väliaikaisesti voimassa olleiden säännösten voimassaolon päättymisen jälkeen merkittävästi huonontunut. Suomessa on 4.1.2022 mennessä todettu 282 831 varmistettua covid-19-tapausta. Päivittäin tartuntoja todetaan tuhansia. Tautiin on kuollut 1 599 ihmistä. Potilaita viruksen takia on perusterveydenhuollossa 124, erikoissairaanhoidossa 221 ja teho-osastolla 53. Viruksen uusimman variantin on arveltu olevan aikaisempia tarttuvampi.

Covid-19-viruksen leviämisen jatkuminen voi vaarantaa eduskunnan toimintakyvyn, jos monet kansanedustajat tai eduskunnan toimintoja ylläpitävät henkilöt sairastuvat samanaikaisesti viruksen aiheuttamaan tautiin tai altistuvat sairastumiselle. Eduskunnassa on ryhdytty moniin erilaisiin toimenpiteisiin viruksen leviämisen estämiseksi edustajien ja muiden eduskunnassa työtään tekevien keskuuteen. Edustajien tulee mahdollisuuksien mukaan seurata täysistuntoa työhuoneista ja osallistua salityöskentelyyn lähinnä äänestettäessä tai edustajan käyttäessä omaa puheenvuoroaan. Eduskuntaan ei voi tuoda henkilökohtaisia vieraita, eikä eduskunnassa pidetä muita kuin valtiopäivätoimiin liittyviä kokouksia. Kokoukset tulee järjestää mahdollisuuksien mukaan etäyhteyksin. Valiokunnat voivat siirtyä tavanomaisista kokoustilastoistaan suurempiin kokoustiloihin turvavälien säilyttämiseksi kokouksessa läsnä olevien kesken.

Puhemiesneuvosto on katsonut kuitenkin tarpeelliseksi valmistella pandemian takia työjärjestyksessä väliaikaisesti voimassa olleiden säännösten palauttamista voimaan, jotta eduskunta voisi vastaisuudessaakin tilanteen niin välttämättä vaatiessa päättää täysistunnon mahdollisuudesta toimittaa äänestykset etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoontua päätösvaltaisiin etäkokouksiin. Ehdotus on valmisteltu virkатыönä eduskunnan kansliassa.

Ehdotuksen tavoitteena on turvata eduskunnan toimintakyky covid-19-viruksen aiheuttamasta pandemiasta johtuvissa poikkeuksellisissa oloissa. Viruksen leviämisen jatkuminen voi vaarantaa eduskunnan toimintakyvyn, jos monet kansanedustajat tai eduskunnan toimintoja ylläpitävät henkilöt sairastuvat samanaikaisesti viruksen aiheuttamaan tautiin tai altistuvat sairastumiselle. Pelkkä altistuminen voi johtaa karanteeniin tai karanteeninomaisiin olosuhteisiin ja siten estää eduskuntatyön tavanomaisen tekemisen. Tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia eduskuntatyön tekemiseen ilman viruksen leviämisen mahdollistavaa lähikontaktia muiden ihmisten kanssa tai välttämättömyyttä matkustaa työpaikalle ja ottaa siten riski virukselle altistumisesta tai muiden altistamisesta.

Eduskunnan työjärjestykseen ehdotetaan otettaviksi väliaikaiset eli määräajan voimassa olevat säännökset, joiden perusteella eduskunta voi erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta päättää eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi mahdollisuudesta toimittaa äänestykset täysistunnossa etä-äänestyksinä ja valiokuntien mahdollisuudesta kokoon-

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

tua päätösvaltaisiin etäkokouksiin. Sääntely vähentäisi kansanedustajien tarvetta matkustaa Helsinkiin eduskuntatyön tekemistä varten ja siten riskiä altistua tai altistaa muita sairastumiselle.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta voisi puhemiesneuvoston ehdotuksesta, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja hankittuaan perustuslakivaliokunnan kannanoton päättää työjärjestyksessä säädettävien edellytysten täytyessä kolmen kuukauden ajanjaksosta, jonka aikana eduskuntatyöhön sovelletaan ehdotettuja säännöksiä etätyöstä.

Ehdotettu sääntely mahdollistaisi osallistumisen valiokunnan päätösvaltaiseen kokoukseen ja äänestykseen täysistunnossa olematta fyysisesti läsnä valiokunnan kokoushuoneessa tai valiokunnan muussa kokoontumistilassa taikka täysistuntosalissa. Valiokunnat voisivat tällöin pitää kolmentyyppisiä kokouksia: tavanomaisten lähikokousten lisäksi valiokunta voisi järjestää työjärjestyksen 37 a §:ssä tarkoitettuja etäkuulemisia sekä nyt ehdotettuja päätösvaltaisia etäkokouksia.

Ehdotus vastaa aiemmin väliaikaisesti voimassa ollutta työjärjestyksen sääntelyä eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa. Ehdotuksessa on otettu huomioon perustuslakivaliokunnan huomiot puhemiesneuvoston aiemmasta ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta (PNE 3/2020 vp, PeVM 23/2020 vp) sekä valiokuntien etäkuulemiset mahdollistaneen työjärjestyksen 37 a §:n säätämiseen johtaneesta puhemiesneuvoston ehdotuksesta (PNE 2/2021 vp, PeVM 13/2021 vp).

2 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Valtiopäiville kokoontuminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Sen mukaan eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa säädetään 8 a luvussa.

44 §. Suuri valiokunta. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla, jonka mukaan asioiden käsittelyssä suuressa valiokunnassa noudatetaan soveltuvin osin nyt ehdotetun uuden 8 a luvun säännöksiä valiokunnan etäkokouksesta, jollei suuren valiokunnan työjärjestyksestä muuta johdu.

61 §. Äänestystapa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla, jonka mukaan äänestys täysistunnossa voidaan toimittaa myös ehdotetussa uudessa 8 a luvussa tarkoitettuna etä-äänestyksenä.

8 a luku

Etätyö poikkeuksellisissa oloissa

80 a §. Päätös luvun säännösten soveltamisesta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä, jossa eduskunta voisi päättää ottaa ehdotetun 8 a luvun säännökset etätyöstä sovellettaviksi. Ehdotuksen mukaan eduskunta voi puhemiesneuvoston ehdotuksesta, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan kannanoton päättää kerrallaan enintään kolmen kuukauden ajanjaksosta, jonka aikana eduskuntatyöhön sovelletaan tämän luvun säännöksiä. Edellytyksenä ehdotuksen mukaan on, että tämä on vaiku-

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

tuksiltaan erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi välttämätöntä.

Eduskunta voisi päättää asiasta vain erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin oloissa. Edellytyksenä ehdotuksen mukaan on, että luvun säännösten soveltaminen on välttämätöntä eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi ehdotetussa säännöksessä tarkoitetuissa oloissa. Vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin ilmaantuminen ei sellaisenaan vielä luo edellytyksiä luvun säännösten soveltamiselle. Taudin ilmaantumisella ei välttämättä vielä sellaisenaan ole vaikutusta eduskunnan toimintakykyyn, eikä ehdotetun luvun säännösten soveltaminen tule silloin kysymykseen.

Luvun säännösten käyttöönoton tulee ehdotuksen mukaan olla välttämätöntä eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi myös päätöksentekoa edellyttävissä tilanteissa. Ei siten riitä, että etätyön tekeminen ehdotetussa laajuudessa olisi tarpeellista tai ehkä hyödyllistäkin. Sen tulee olla välttämätöntä ja välttämätöntä nimenomaan eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi, ei muiden tarkoitusten saavuttamiseksi. Välttämättömyyteen sisältyy ajatus keinon viimesijaisuudesta. Luvun säännökset voidaan ottaa käyttöön vain, jos eduskunnan toimintakyky ei ole turvattavissa muilla tavoilla. Perustuslakivaliokunta on painottanut välttämättömyyседellytyksen merkitystä päätöksenteon oikeudellisena edellytyksenä (PeVM 23/2020 vp, s. 5).

Eduskunnan toimintakyky voi poikkeuksellisissa oloissa vaarantua eri tavoin. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että eduskunta ei syystä tai toisesta voi kokoontua tavanomaiseen tapaan eduskuntatalossa tai tavanomainen kokoontuminen itsessään vaarantaa eduskunnan toimintakyvyn. Voi esimerkiksi olla välttämätöntä turvata eduskunnan toimintakyky estämällä vaarallisen tartuntataudin leviäminen kansanedustajien samoin kuin eduskunnan toimintoja ylläpitävän henkilökunnan keskuudessa.

Etääänestys täysistunnossa ja valiokunnan etäkokous ovat poikkeuksia pääsääntöjen mukaisiin eduskunnan toimintatapoihin, minkä lisäksi etätyöhön itseensä liittyy riskejä esimerkiksi toiminnan tietoturvallisuuden kannalta. Siksi päätöksenteon etätyösäännösten käyttöönotosta tulee perustua huolelliseen harkintaan ja olla harkintaa tukevan, tavanomaista päätöksentekoa korkeamman kynnyksen takana. Ehdotuksen mukaan eduskunta voisi päättää asiasta puhemiesneuvoston ehdotuksesta, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja hankittuaan siitä perustuslakivaliokunnan kannanoton. Puhemiesneuvosto voisi ehdottaa myös luvun ottamista käyttöön osittain esimerkiksi siten, että sovellettaviksi ehdotettaisiin vain säännöksiä valiokunnan etäkokouksesta tai vain säännöksiä etääänestyksestä täysistunnossa.

Päätös ehdotetun luvun säännösten soveltamisesta olisi voimassa enintään kolme kuukautta kerrallaan. Tavanomaisesta poikkeaviin työtapoihin voisi siten turvautua kerrallaan verraten lyhyen ajan, jota eduskunta kuitenkin voisi uudella päätöksellä pidentää, jos se olisi eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi välttämätöntä. Eduskunnan päätettyä asiasta eduskuntatyöhön sovellettaisiin eduskunnan päätöksen mukaisesti joko 8 a luvun kaikkia taikka vain 80 b tai 80 c §:n säännöksiä.

Koska kyse on vain mahdollisuudesta käyttää etääänestystä tai kokoontua etäkokoukseen ja koska tämä mahdollisuus olisi täysistunnon ja valiokuntien käytettävissä vain verraten lyhyen ajan

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

kerrallaan, ei ehdotukseen ole sisällytetty säännöstä luvun säännösten soveltamisen keskeyttämisestä tai lopettamisesta. Äänestys voidaan täysistunnossa toimittaa kaikilla eduskunnan työjärjestyksen 61 §:ssä säädettyillä tavoilla, ja valiokunnat voivat kokoontua tavanomaiseen tapaan myös sinä aikana, jolloin ehdotetun luvun säännökset ovat sovellettavina.

80 b §. *Valiokunnan etäkokous.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valiokunnan etäkokouksesta.

Valiokunta voi ehdotetun *1 momentin* mukaan päättää, että valiokunnan kokoukseen voi osallistua tai olla kokouksessa läsnä puhemiesneuvoston hyväksymiä tietoteknisiä välineitä ja yhteyksiä käyttämällä (*valiokunnan etäkokous*). Nykyisin valiokunnat voivat eduskunnan työjärjestyksen 37 a §:n nojalla kokoontua vain kuulemaan asiantuntijoita ja 37 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä etäyhteyksiä ja -välineitä käyttämällä (*etäkuuleminen*). Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettussa valiokunnan etäkokouksessa valiokunta voisi myös tehdä päätöksiä.

Ehdotuksen mukaan etäkokousmenettelyyn siirtymisestä päättää valiokunta. Tällainen päätös voidaan tehdä joko kokouskohtaisesti tai enintään 80 a §:ssä tarkoitetun ajanjakson ajaksi (PeVM 23/2020 vp, s. 5). Valiokunnan puheenjohtaja voisi kuitenkin päättää valiokunnan etäkokouksesta etäkokouksien pitämistä koskevan päätöksen tekemistä varten.

Ehdotuksen mukaan valiokunnan kokoukseen voi osallistua tai olla kokouksessa läsnä etäyhteyksiä ja -välineitä käyttämällä. Valiokunta voisi siten kokoontua joko niin, että kaikki kokoukseen osallistuvat ovat etäyhteydessä keskenään, tai niin, että jotkut kokoukseen osallistuvat ovat koolla valiokunnan kokoustilassa ja vain jotkut osallistuvat kokoukseen etäyhteydellä. Valiokunta voi tehdä etäkokouksessa päätöksiä myös äänestämällä esimerkiksi siten, että päätösvaltaiseen kokoonpanoon kuuluvat kansanedustajat ilmaisevat nimenhuudon mukaan kantansa kokouksen puheenjohtajan äänestysesitykseen. Kokouksessa läsnä olemaan oikeutetut voisivat niin ikään olla läsnä etäyhteydellä.

Valiokunnan etäkokouksen asianmukainen toteutus edellyttää, että siihen käytettävät laitteet ovat teknisesti sopivat ja täyttävät tietoturvallisuuden vaatimukset. Valiokunnan etäkokoukseen voi ehdotuksen mukaan osallistua vain puhemiesneuvoston tähän tarkoitukseen hyväksymiä tietoteknisiä välineitä ja yhteyksiä käyttämällä. Puhemiesneuvosto voi esimerkiksi päättää, että valiokunnan etäkokoukseen voi osallistua vain eduskunnan tähän tarkoitukseen osoittamilla laitteilla ja luotettavien teleoperaattoreiden yhteyksillä. Puhemiesneuvosto voi myös esimerkiksi kieltää tietoturvallisuutta tai etäkokouksen asianmukaista toteutusta vaarantavan laitteen tai ohjelmiston käytön valiokunnan etäkokoukseen osallistumiseen tai läsnäoloon sellaisessa kokouksessa.

Tietoturvallisuutta arvioitaessa on huomattava, että useiden maiden lainsäädännössä luodaan maan tiedusteluviranomaisille toimivalta saada tietoa palveluntarjoajan välittämästä tai tallentamasta sisällöstä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on voimassa 23.3.2018 säädetty ns. Cloud Act (the Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act), joka velvoittaa sikäläisiä palveluntarjoajia luovuttamaan maan viranomaisille kansallisen turvallisuuden perusteella viranomaisen vaatimia tietoja silloinkin, kun tiedot on tallennettu palveluntarjoajan palveluun Yhdysvaltojen ulkopuolelle. Tämänlaisen lainsäädännön velvoittamaan palveluntarjoajaan teknisesti sidottu ohjelmistotuote

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

on ongelmallinen valiokunnan etäkokouksessa käytettävien laitteiden tietoturvallisuuden kannalta.

Valiokunnan etäkokouksen edellytyksenä *2 momentin* mukaan on, että kokoukseen osallistumaan ja kokouksessa läsnä olemaan oikeutetut ovat tietoturvalisessa yhteydessä eli ehdotetussa pykälässä tarkoitettussa etäyhteydessä keskenään.

Tietoturvalisuuuella säännöksessä tarkoitetaan ennen muuta sitä, että ulkopuoliset eivät saa etäyhteyksiä käytettäessä tietoja valiokunnan työstä ja että etäyhteyksin välitetyt viestit ja tiedot pysyvät etäyhteyttä käytettäessä eheinä ja väärentämättöminä. Puhemiesneuvoston tulee ottaa vaatimus tietoturvalisuuuudesta huomioon päättäessään käytettävien välineiden ja laitteiden hyväksymisestä 1 momentin nojalla. Vaatimus tietoturvalisuuuudesta on ehdotuksen mukaan kuitenkin valiokunnan etäkokouksen oikeudellinen edellytys. Kokouksen puheenjohtajan on siksi keskeytettävä tai päätettävä kokous heti, jos hän havaitsee tietoturvalisuuuden konkreettisesti vaarantuneen etäkokousta pidettäessä.

Valiokunnan etäkokoukseen osallistuvilla ja kokouksessa läsnä olevilla tulee ehdotuksen mukaan olla yhteys keskenään. Jokaisella etäkokouksessa olevalla tulee siten olla yhteys jokaiseen muuhun etäkokouksessa olevaan.

Pykälän *3 momenttiin* ehdotetaan otettaviksi tarkempia säännöksiä valiokunnan etäkokouksen tietoturvalisuuuudesta huolehtimisesta.

Valiokunnan etäkokouksen järjestelyillä on ehdotuksen mukaan huolehdittava siitä, että valiokunnan keskustelut etäkokouksessa voidaan käydä luottamuksellisesti ja että ulkopuoliset eivät saa tietoja valiokunnan etäkokouksessa käsittelemistä asioista tai asiakirjoista ennen niiden julkiseksi tuloa. Kokouksen järjestelyillä viitataan säännöksessä paitsi käytettävissä oleviin laitteisiin ja yhteyksiin myös etäkokouksen konkreettiseen kulkuun, josta viime kädessä vastaa kokouksen puheenjohtaja.

Valiokunnan kokoukset eivät ole perustuslain 50 §:n 2 momentissa säädetyn pääsäännön mukaan julkisia. Valiokuntien kokousten ei-julkisen luonteen avulla pyritään antamaan mahdollisuus valmistella asioita valiokunnassa luottamuksellisten neuvottelujen ja tietojenvaihdon ilmapiiirissä. Valiokunnan kokouksissa käydyistä keskusteluista ei valiokuntakäsittelyn tuloksellisuuden turvaamiseksi yleensä anneta tietoja julkisuuteen edes asian valmistuttua valiokunnasta (HE 1/1998 vp, 99). Valiokunnassa vireillä olevan asian käsittelyasiakirjat tulevat eduskunnan työjärjestyksen 43 a §:ssä säädetyn pääsäännön mukaan julkisiksi vasta, kun asia on valiokunnassa loppuun käsitelty.

Valiokunnan etäkokouksen puheenjohtaja vastaa siitä, että valiokunnan keskustelut voidaan myös etäkokouksessa käydä luottamuksellisesti ja etteivät asian käsittelyasiakirjat tai niiden sisältämät tiedot tule ennen aikaisesti ulkopuolisten tietoon. Puheenjohtajan on aiheellista myös esimerkiksi muistuttaa valiokunnan etäkokouksessa kuultavia ulkopuolisia asiantuntijoita kokouksen luottamuksellisesta ja ei-julkisesta luonteesta. Hänen tulee keskeyttää tai päättää etäkokous, jos hän havaitsee luottamuksellisten keskustelujen tai tietojen olevan vaarassa tulla ulkopuolisten tietoon. Puhemiesneuvoston puolestaan tulee laitteita ja yhteyksiä etäkäyttöön hyväksy-

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

sään ottaa huomioon perustuslain ja eduskunnan työjärjestyksen säännöksistä johtuva valiokunnan kokousten luottamuksellinen ja käsittelyasiakirjojen ei-julkinen luonne.

Etäyhteydellä etäkokoukseen osallistuvan kansanedustajan on ehdotuksen mukaan huolehdittava siitä, että hänen kanssaan samassa tilassa ei ole kokouksen aikana läsnä ulkopuolisia, ja ilmoitettava hänen käyttämäänsä etätyötilaan saapuneesta ulkopuolisesta välittömästi kokouksen puheenjohtajalle. Kokoukseen etäyhteydellä osallistuvan edustajan on siten valiokunnan etäkokouksen luottamuksellisuuden turvaamiseksi huolehdittava itse siitä, että hänen käyttämässään etätyötilassa ei ole eikä sinne kokouksen aikana saavu ulkopuolisia. Jos etätyötilaan kuitenkin turvatoimenpiteistä huolimatta pääsee joku ulkopuolinen saapumaan, on kokoukseen etäyhteydellä osallistuvan edustajan ilmoitettava siitä välittömästi kokouksen puheenjohtajalle, jonka on tällöin päätettävä toimenpiteistä kokouksen luottamuksellisuuden palauttamiseksi taikka kokouksen keskeyttämisestä tai päättymisestä.

Puhemiesneuvosto voi eduskunnan työjärjestyksen 6 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla antaa ohjeita eduskuntatyön järjestelyistä ja 10 kohdan nojalla yleisohjeita valiokuntatyöstä. Puhemiesneuvoston on aiheellista antaa tarkempia ohjeita valiokuntien etäkokousten järjestelyistä samoin kuin etäkokoukseen osallistuvan tai kokouksessa läsnä olevan toimintatavoista.

Pykälän 4 *momentiksi* ehdotetaan otettavaksi nimenomainen kielto käsitellä etäkokouksessa vaihteliaisuuden alaisia asioita ja salassa pidettäviä asiakirjoja.

Pykälän 5 *momenttiin* ehdotetaan otettavaksi informatiivinen viittaus eduskunnan työjärjestyksen 43 c §:ään, jossa säädetään salassa pidettävien tietojen vaitiolovelvollisuudesta ja sellaisten tietojen hyväksikäyttökiellosta. Lisäksi työjärjestyksen 43 c §:ssä viitataan rikoslain (38/1889) 38 luvun 1 ja 2 §:ään, joissa säädetään rangaistus salassapitorikoksesta ja salassapitorikkomuksesta.

80 c §. *Etä-äänestys täysistunnossa.* Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset täysistunnossa toimitettavan etä-äänestyksen perusteista. Tarkempi sääntely on etä-äänestyksen teknisen erityisluonteen vuoksi aiheellista jättää puhemiesneuvoston ohjeilla toteutettavaksi.

Äänestys täysistunnossa voidaan 1 *momentin* ensimmäisen virkkeen mukaan toimittaa jokaisen kansanedustajan käytettävissä olevalla puhemiesneuvoston hyväksymällä tietoturvallisella tietoteknisellä järjestelmällä. Tietoturvallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä ennen muuta sitä, etteivät muut kuin kansanedustajat pääse käyttämään järjestelmää äänen antamiseksi ja että kansanedustajien antamat äänet kirjautuvat järjestelmään oikein. Tietoturvallisuuden takia on selvää, että etä-äänestyksessä käytetään ainoastaan eduskunnan tähän tarkoitukseen hankkimia ja puhemiesneuvoston nimenomaisesti hyväksymiä välineitä ja yhteyksiä.

Vaalia ei momentin toisen virkkeen mukaan toimiteta etä-äänestyksenä. Henkilövaali ei toteuttamistapansa vuoksi sovellu etä-äänestyksellä toimitettavaksi. Säännös ei estä esimerkiksi jonkin toimielimen jäsenten valitsemista eduskunnan vaalisäännön (250/2000) 10 §:ssä tarkoitettulla yksimielisellä vaalilla. Tällöin vaalia ei nimittäin toimiteta äänestyslipuun vaan — koska asianomaisen toimielimen jäseniksi ja varajäseniksi ehdotettuja on yhtä monta kuin vaalissa on valittavia — puhemies vain toteaa eduskunnan valinneen nimetyt ehdokkaat toimielimen jäseniksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

Puhemies ilmoittaa *2 momentin* mukaan etä-äänestyksestä hyvissä ajoin ennen sen toimittamista. Kansanedustajan on ilmoitauduttava etä-äänestykseen ennalta puhemiehen asettamassa määräajassa. Käytettävissä olevan äänestysjärjestelmän tekniset ominaisuudet vaikuttavat siihen, miten pitkän ajan puhemies varaa kansanedustajille etä-äänestykseen osallistuviksi ilmoittautumista varten. Vain etä-äänestykseen määräajassa ilmoittautuneet kansanedustajat voivat antaa äänensä etä-äänestysjärjestelmässä. Muut edustajat voivat antaa äänensä kulloisessakin äänestyksessä käytettävällä tavanomaisella äänestystavalla.

Etä-ääni annetaan äänestysjärjestelmään luotettavasti tunnistautuneena. Säännös asettaa vaatimuksia äänestysjärjestelmän tekniselle toteutustavalle. Käytössä voi olla vain järjestelmä, jossa äänen antaja tunnistetaan luotettavasti äänestämään oikeutetuksi kansanedustajaksi. Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettu vahva sähköinen tunnistaminen on ehdotuksessa tarkoitettu luotettava tunnistautumistapa.

Puhemies päättää ehdotetun *3 momentin* nojalla äänestyksen toimittamisesta etä-äänestyksenä sekä äänestyksen alkamisesta ja päättymisestä.

Puhemies voi *4 momentin* perusteella uudistaa äänestyksen, jos äänestys ei puhemiehen mielestä ole antanut luotettavaa vastausta tai äänet ovat menneet tasan. Vastauksen luotettavuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon, onko käytetty äänestysjärjestelmä ja -menettely kokonaisuudessaan toiminut luotettavasti ja onko äänestys voitu kaikilta osin toimittaa ilman ulkopuolista häirintää. Jos puhemies ei pidä äänestyksen uudistamista tarkoituksenmukaisena, hän voi eduskunnan työjärjestyksen 46 §:n 3 momentin nojalla keskeyttää asian käsittelyn.

Puhemiesneuvosto antaa ehdotetun *5 momentin* mukaan tarkemmat ohjeet etä-äänestyksen toimittamisesta. Etä-äänestyksen toimittamisesta tarvitaan sen teknisen luonteen vuoksi sellaisia yksityiskohtaisia ohjeita, joita on tarkoituksenmukaista antaa eduskunnan työjärjestyksen sijasta puhemiesneuvon ohjeilla.

Voimaantulo. Ehdotettu eduskunnan työjärjestyksen väliaikainen muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian kevätistuntokauden alussa 2022 ja olemaan voimassa viruksen käyttäytymisen arvaamattomuuden takia vuoden 2022 loppuun. Voimaantulosäännös on jätetty voimaantuloajankohdan osalta tavanomaiseen tapaan avoimeksi. Tätä ehdotusta valmistelevasti käsittelevän valiokunnan tulee ottaa mietintöönsä voimaantuloajankohdalla täydennetty ehdotus voimaantulosäännökseksi.

Edellä olevan perusteella puhemiesneuvosto ehdottaa,

että eduskunnan työjärjestykseen tehdään seuraava väliaikainen muutos:

Eduskunnan päätös

eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 52 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla,

muutetaan väliaikaisesti eduskunnan työjärjestyksen (40/2000) 44 § ja 61 §:n 1 momentti sellaisena kuin niistä on 44 § eduskunnan päätöksessä 10/2006, sekä

lisätään väliaikaisesti eduskunnan työjärjestyksen 1 §:ään uusi 3 momentti sekä työjärjestykseen uusi 8 a luku seuraavasti:

1 §

Valtiopäiville kokoontuminen

Eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa säädetään 8 a luvussa.

44 §

Suuri valiokunta

Jollei suuren valiokunnan työjärjestyksestä muuta johdu, noudatetaan asioiden käsittelyssä suuressa valiokunnassa soveltuvin osin, mitä 34, 35, 37, 39—43 ja 43 a §:ssä sekä 8 a luvussa valiokunnan etäkokouksesta säädetään.

61 §

Äänestystapa

Äänestys toimitetaan koneäänestyksenä, seisomaan nousten tai avoimena lippuäänestyksenä taikka 8 a luvussa tarkoitettuna etä-äänestyksenä. Puhemies ilmoittaa äänestystavan. Keskustelua äänestystavasta ei sallita.

8 a luku

Etätyö poikkeuksellisissa oloissa

80 a §

Päätös luvun säännösten soveltamisesta

Jos vaikutuksiltaan erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi on välttämätöntä, voi eduskunta puhemiesneu-

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

voston ehdotuksesta, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan kannanoton päättää kerrallaan enintään kolmen kuukauden ajanjaksosta, jonka aikana eduskuntatyöhön sovelletaan tämän luvun säännöksiä.

80 b §

Valiokunnan etäkokous

Valiokunta voi päättää, että valiokunnan kokoukseen voi osallistua tai olla kokouksessa läsnä puhemiesneuvoston hyväksymiä tietoteknisiä välineitä ja yhteyksiä käyttämällä (*valiokunnan etäkokous*). Valiokunnan puheenjohtaja voi kuitenkin päättää valiokunnan etäkokouksesta etäkokouksien pitämistä koskevan päätöksen tekemistä varten.

Valiokunnan etäkokouksen edellytyksenä on, että kokoukseen osallistumaan ja kokouksessa läsnä olemaan oikeutetut ovat tietoturvalisessa näkö- ja ääniyhteydessä (*etäyhteys*) keskenään.

Valiokunnan etäkokouksen järjestelyillä on huolehdittava, että valiokunnan keskustelut etäkokouksessa voidaan käydä luottamuksellisesti ja että ulkopuoliset eivät saa tietoja valiokunnan etäkokouksessa käsittelemistä asioista tai asiakirjoista ennen niiden julkiseksi tuloa. Etäyhteydellä etäkokoukseen osallistuvan kansanedustajan on huolehdittava, että hänen kanssaan samassa tilassa ei ole kokouksen aikana läsnä ulkopuolisia.

Valiokunnan etäkokouksessa ei saa käsitellä salassa pidettäviä asiakirjoja eikä vaiteliaisuuden alaisia asioita.

Vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään 43 c §:ssä.

80 c §

Etä-äänestys täysistunnossa

Äänestys täysistunnossa voidaan toimittaa jokaisen kansanedustajan käytettävissä olevalla puhemiesneuvoston hyväksymällä tietoturvalisella tietoteknisellä järjestelmällä (*etä-äänestys*). Vaalia ei toimiteta etä-äänestyksenä.

Puhemies ilmoittaa etä-äänestyksestä hyvissä ajoin ennen sen toimittamista. Kansanedustajan on ilmoitettava etä-äänestykseen ennalta puhemiehen asettamassa määräajassa. Kansanedustaja antaa äänensä etä-äänestysjärjestelmässä siihen luotettavasti tunnistautuneena.

Puhemies päättää äänestyksen toimittamisesta etä-äänestyksenä sekä äänestyksen alkamisesta ja päättymisestä.

Jos etä-äänestys ei puhemiehen mielestä ole antanut luotettavaa vastausta tai äännet ovat menneet tasan, voi puhemies uudistaa äänestyksen.

Puhemiesneuvosto antaa tarkemmat ohjeet etä-äänestyksen toimittamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2022 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2022.

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

Helsingissä 7.1.2022

Eduskunnan puhemies Anu Vehviläinen
Eduskunnan pääsihteeri Maija-Leena Paavola

Eduskunnan päätös

eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 52 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla,

muutetaan väliaikaisesti eduskunnan työjärjestyksen (40/2000) 44 § ja 61 §:n 1 momentti sellaisena kuin niistä on 44 § eduskunnan päätöksessä 10/2006, sekä

lisätään väliaikaisesti eduskunnan työjärjestyksen 1 §:ään uusi 3 momentti sekä työjärjestykseen uusi 8 a luku seuraavasti:

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

Voimassa oleva säännös	Ehdotus
1 § <i>Valtiopäiville kokoontuminen</i> Eduskunta kokoontuu valtiopäiville vuosittain helmikuun ensimmäisenä päivänä kello 12, jollei eduskunta ole päättänyt muuta kokoontumisaikaa. Valtiopäivien avajaiset pidetään kolmen päivän kuluessa eduskunnan kokoontumisesta. Eduskunta kokoontuu eduskuntatalossa. Puhemies voi välttämättömistä syistä päättää muusta kokoontumispaikasta.	1 § <i>Valtiopäiville kokoontuminen</i> ----- <i>Eduskunnan etätyöstä poikkeuksellisissa oloissa säädetään 8 a luvussa.</i>
44 § <i>Suuri valiokunta</i> Jollei suuren valiokunnan työjärjestyksestä muuta johdu, noudatetaan asioiden käsittelyssä suuressa valiokunnassa soveltuvien osin, mitä 34, 35, 37, 39—43 ja 43 a §:ssä säädetään.	44 § <i>Suuri valiokunta</i> Jollei suuren valiokunnan työjärjestyksestä muuta johdu, noudatetaan asioiden käsittelyssä suuressa valiokunnassa soveltuvien osin, mitä 34, 35, 37, 39—43 ja 43 a §:ssä <i>sekä 8 a luvussa valiokunnan etäkokouksesta</i> säädetään.
61 § <i>Äänestystapa</i> Äänestys toimitetaan koneäänestyksenä, seisomaan nousten tai avoimena lippuäänestyksenä. Puhemies ilmoittaa äänestystavan. Keskustelua äänestystavasta ei sallita. -----	61 § <i>Äänestystapa</i> Äänestys toimitetaan koneäänestyksenä, seisomaan nousten tai avoimena lippuäänestyksenä <i>taikka 8 a luvussa tarkoitettuna etääänestyksenä</i>. Puhemies ilmoittaa äänestystavan. Keskustelua äänestystavasta ei sallita. -----

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

Voimassa oleva säännös	Ehdotus
Uusi	8 a luku <i>Etätyö poikkeuksellisissa oloissa</i> 80 a § <i>Päätös luvun säännösten soveltamisesta</i> <i>Jos vaikutuksiltaan erityisen vakavan, hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin johdosta eduskunnan toimintakyvyn turvaamiseksi on välttämätöntä, voi eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, ja hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan kannanoton päättää kerrallaan enintään kolmen kuukauden ajanjaksosta, jonka aikana eduskuntatyöhön sovelletaan tämän luvun säännöksiä.</i>
Uusi	80 b § <i>Valiokunnan etäkokous</i> <i>Valiokunta voi päättää, että valiokunnan kokoukseen voi osallistua tai olla kokouksessa läsnä puhemiesneuvoston hyväksymiä tietoteknisiä välineitä ja yhteyksiä käyttämällä (valiokunnan etäkokous). Valiokunnan puheenjohtaja voi kuitenkin päättää valiokunnan etäkokouksesta etäkokouksien pitämistä koskevan päätöksen tekemistä varten.</i> <i>Valiokunnan etäkokouksen edellytyksenä on, että kokoukseen osallistumaan ja kokouksessa läsnä olomaan oikeutetut ovat tietoturvalisessa näkö- ja ääniyhteydessä (etäyhteys) keskenään.</i> <i>Valiokunnan etäkokouksen järjestelyillä on huolehdittava, että valiokunnan keskustelut etäkokouksessa voidaan käydä luottamuksellisesti ja että ulkopuoliset eivät saa tietoja valiokunnan etäkokouksessa käsittelemistä asioista tai asiakirjoista ennen niiden julkiseksi tuloa. Etäyhteydellä etäkokoukseen osallistuvan kansanedustajan on huolehdittava, että hänen kanssaan samassa tilassa ei ole kokouksen aikana läsnä ulkopuolisia.</i> <i>Valiokunnan etäkokouksessa ei saa käsitellä salassa pidettäviä asiakirjoja eikä vaiteliaisuuden alaisia asioita.</i> <i>Vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta säädetään 43 c §:ssä.</i>

Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 4/2021 vp

Voimassa oleva säännös	Ehdotus
Uusi	80 c § <i>Etä-äänestys täysistunnossa</i> <i>Äänestys täysistunnossa voidaan toimittaa jokaisen kansanedustajan käytettävissä olevalla puhemiesneuvoston hyväksymällä tietoturvallisella tietoteknisellä järjestelmällä (etä-äänestys). Vaalia ei toimiteta etä-äänestyksenä.</i> <i>Puhemies ilmoittaa etä-äänestyksestä hyvissä ajoin ennen sen toimittamista. Kansanedustajan on ilmoitettava etä-äänestykseen ennalta puhemiehen asettamassa määräajassa. Kansanedustaja antaa äänensä etä-äänestysjärjestelmässä siihen luotettavasti tunnistautuneena.</i> <i>Puhemies päättää äänestyksen toimittamisesta etä-äänestyksenä sekä äänestyksen alkamisesta ja päätymisestä.</i> <i>Jos etä-äänestys ei puhemiehen mielestä ole antanut luotettavaa vastausta tai äänet ovat menneet tasan, voi puhemies uudistaa äänestyksen.</i> <i>Puhemiesneuvosto antaa tarkemmat ohjeet etä-äänestyksen toimittamisesta.</i>